
Słowo wstępne.

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 17, 5-9

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SŁOWO WSTĘPNE

Oddawany do rąk PT Czytelników kolejny numer „Zeszytów Naukowych” jest kontynuacją działalności badawczo - wydawniczej.

Kontynuacją w pewnym sensie jest zamieszczenie w „Zeszytach”, jako tematyki wiodącej, materiałów z sesji popularno - naukowej „-Powstanie Styczniowe na pñ. - wsch. Mazowszu w 140 rocznicę wybuchu” - Myszyniec 14. 03. 2003 r. To wielce pouczający wątek kolejnego zrywu narodowego dążącego do wyzwolenia spod zaborczego jarzma. To właśnie powstanie styczniowe, które trwało dłużej od listopadowego bo prawie półtora roku, jest powstaniem dłużej zakorzenionym w swej patriotycznej tradycji również na Kurpiowszczyźnie, co wiernie oddają w swych publikowanych referatach; prof. dr hab. Adam Dobroński z Uniwersytetu Białostockiego jak i mgr Jerzy Kijowski, który oddaje punkt widzenia partyzanckich działań powstania styczniowego w Zielonej Puszczy Kurpiowskiej czy mgr Tadeusz Lipiński, który ukazuje powstańcze zmagania w powstaniu styczniowym w Łomżyńskim wspomina o przebywaniu powstańczych grupek jeszcze w 1866 r. Nawiązuje do powstania styczniowego mgr Barbara Kalinowska ukazując cenę jaką zapłacili klasztory i duchowieństwo parafialne za udział w powstaniu styczniowym, która była ogromna, a w proporcji do innych warstw społecznych, była to prawdopodobnie ofiara największa. Z treści publikowanych referatów stwierdzić należy, że powstanie styczniowe, oraz okres je poprzedzający, było zrywem niepodległościowym o doniosłym kroku na drodze kształtowania się nowoczesnego narodu polskiego - to piękne karty naszej historii, wśród których jak stwierdza Jerzy Kijowski - niejedną zapisali dzielni mieszkańcy puszczy.

Kolejny duży dział z problematyki współczesnych problemów społeczno - gospodarczych to oczekiwane artykuły o problematyce ponadregionalnej i nie tylko, a dotyczącej kontynuacji zagadnień w perspektywie integracji z Unią Europejską. Od pięciu już lat „Zeszyty” goszczą na naszych łamach grupę naukowców z Katedry Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego z Kolegium Ekonomicznego Uniwersytetu Łódzkiego i Uzupełniającego Studium Magisterskiego w Ostrołęce. Z dniem 1 maja 2004 r. Polska stanie się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej. Stąd autorzy dr hab. Maria Greta i prof. nadzw. dr hab. Witold Kasperkiewicz - pracownicy naukowcy Instytutu Ekonomii UŁ, wprowadzają nas w tajniki Euro - genezę i istotę funkcjonowania oraz skutki. Od 1 stycznia 2002 r. już na obszarze dwunastu krajów UE obowiązuje wspólna waluta. Warto, więc zaczerpnąć tej

wiedzy również i w artykule Dariusza Urbana i Pawła Baranowskiego. Wreszcie spokojnie czekając na wprowadzenie wspólnej waluty w Polsce, warto poświęcić też trochę czasu artykułowi dr Bogusława Marksa i Agnieszki Skorupa wprowadzającego nas w idee Unii Walutowej, która dojrzeza powoli i niebawem zawita i do nas.

Zatwierdzany budżet kraju przy otwartej kurtynie przez Sejm i Senat budzi wiele dyskusji. A jak to się ma do Budżetu Wspólnot Europejskich na łamach „Zeszytów” możemy zapoznać się w artykule dr hab. Marii Grety, gdzie poznajemy kolejne obszary wydatków tj. działania zewnętrzne obejmujące wszystkie działania „15” na rzecz państw trzecich.

Nie pierwszy już raz goszczący na łamach „Zeszytów” dr Andrzej Bieńkowski tym razem ukazuje nam - kierunki rozwoju bankowości spółdzielczej w Polsce. Warto wspomnieć, że w rozdziale Historia Spółdzielczości Bankowej w Polsce - ukazuje, środowisku ostrołęckiemu, że: „w 1577 roku założony został przez księdza Wawrzyńca Białobrzeskiego pierwszy bank pobożny o nazwie Fundacja Ostrołęcka Taniego Kredytu, a w osiem lat później w Krakowie powstał kolejny, a jego twórcą był Piotr Skarga”. Artykuł ciekawy nie tylko dla bankowców i spółdzielców.

Autor artykułu „Agroturystyka jako jeden ze sposobów przezwycięzania skutków bezrobocia na wsi kurpiowskiej” jest Dziekanem Wydziału Zarządzania w nowopowstałej w Ostrołęce Wyższej Szkole Ekonomiczno - Społecznej. Ukazanie zarysowującej się tendencji do tzw. „powrotu do natury” i zapotrzebowanie mieszkańców wielkich miast na wiejski typ wakacji to szansa na dobrą formę spędzenia czasu, regenerację sił, poznanie piękna krajobrazu ziemi kurpiowskiej, a poprzez wynajęcie pokoi turystom - poprawa budżetu rodzinnego i łagodzenie bezrobocia, stwierdza prof. WSES dr Kazimierz Parszewski.

O prawie do informacji publicznej, a ograniczeniach wynikających z ustaw szczególnych instruuje nas mgr Agnieszka Mieczkowska - po raz drugi goszcząca na łamach „Zeszytów”. Warto przypomnieć sobie co niesie za sobą ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej - realizująca zasadę konstytucyjną - powodując wzrost żądań o udostępnienie różnorodnych informacji kierowanych do organów administracji publicznej, jednostek organizacyjnych i innych instytucji.

W rozdziale „Z prac członków OTN” z prawdziwą przyjemnością pragniemy przywitać po długiej przerwie już jako doktora - naszego członka z Rozóg dr Zbigniewa Kudrzyckiego, który w artykule swoim sięga do osadnictwa na pograniczu mazursko - kurpiowskim w epoce nowożytnej. Autor powołując się na archiwalia królewskie ukazuje niewielkie procesy migracyjne na pograniczu mazursko - pruskim świadczącym, że duża część nowych osadni-

ków w XVI i XVII wieku legalnie i przez otwarte granice z Polski i Litwy przybyła do Prus. „Istniał natomiast ogromny ruch nielegalnego przekraczania granicy przez różnego rodzaju zbiegów z dóbr szlacheckich i kościelnych. Zjawisko to było na tyle poważne, że właściciele dóbr żądali od władz pruskich wydawania zbiegów” - wspomina dr Zbigniew Kudrzycki. Mgr Jan Mironczuk i Elżbieta Mironczuk po raz pierwszy razem w swym artykule ukazują sytuację „Władze państwowe, a ewangelicy na Mazowszu”, i tym bardziej jak wykazują autorzy, to dzieje Mazowsza już w XVI - XVII w., w dużym stopniu niejako potwierdzały stereotypowe wypowiedzi, że „Polska a Katolicyzm - to jedno! Polak musi być katolikiem! Ewangelicka wiara obca jest Polakom, nie może być przez Polaków pojęta ani odczuta, gdyż jest to wiara sprzeczna z ich sposobem myślenia itd.”. Jak właściwie ten proces i stosunek władz państwowych do ewangelików na Mazowszu wyglądał, możemy się dowiedzieć z nadzwyczaj ciekawego artykułu Jana i Elżbiety Mironczuków.

Z prawdziwą i nieukrywaną satysfakcją witamy w rozdziale debiuty OTN - owskie artykuł młodziutkiej nauczycielki z ZSZ nr 4 im. Adama Chętnika w Ostrołęce Pani Bożeny Elżbiety Damięckiej - „Zjawisko agresji wśród młodzieży szkół średnich jako sposób reakcji na otoczenie”. Z iście dziennikarskim zacięciem i podbudową naukową donosi nam autorka, że: „Agresywne zachowanie dziecka to wielkie wyzwanie nawet dla najcierpliwszych rodziców”. Wszystkiemu winien jest być może nadmiar nakazów i obowiązków, jakie dziecko napotyka u progu swej edukacyjnej kariery. Coś wolno, czegoś nie wolno, to znowu trzeba, choć wcale nie ma się ochoty. Do tego dochodzi przykra uwaga wychowawcy czy kpina kolegi. Powodów do frustracji jest mnóstwo stwierdza Bożena Damięcka. Polecamy ten ciekawy artykuł nauczycielom, wychowawcom i rodzicom, wart zainteresowania nie tylko ze względów na medialną wrzawę wokół poruszanego problemu.

W rozdziale - Sylwetki, wspomnienia, omówienia, recenzje, informacje - prof. dr hab. Jan Kaczyński z Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego ukazuje sylwetkę inżynier Jadwigi Marianny Olszowa - Przybylska - jaką znam, to wspaniała odważna próba napisania biogramu więcej psychologicznego niż faktograficznego, kobiety wyniesionej z polsko - ziemiańskiej tradycji, która pracuje aktywnie jako asystent pielęgniarki w USA - gdzie podjęła prace szczególnie trudną i odpowiedzialną - opiekę nad ludźmi ze względu na wiek i przewlekłe choroby - ludźmi niedołącznymi. Jak stwierdza autor - „poddani jej opiece i pracodawca bardzo sobie cenią formę opiekuńczości pani Jadwigi. W kolejnym zaś artykule Jan Kaczyński sięga do określeń „Chłopi polscy, a Unia Europejska”, gdzie w odniesieniu do historii, a raczej funkcjonowania w historii określeń wskazujących na mieszkań-

ców wsi było mu potrzebne do ogólniejszej konstatacji, mianowicie takiej, że warstwa społeczna trudniąca się rolnictwem - od zawsze - wytworzyła określony etos i czym prędzej dodaje, że ma na myśli etos pracy, chłopski, rolniczy etos pracy". I na koniec stwierdzając że: „Czym więcej w Polaku zrzeszonym w Unii będzie Polaka, tym ciekawsza, tym bogatsza kulturowo będzie Unia” - i nie sposób tu się z nim nie zgodzić.

I na koniec zarówno dla członków OTN, jak i przypadkowych czytelników „Zeszytów” - informacje o Sesjach, jakie odbyły się w 2003 r. z inicjatywy Zarządu OTN.

Oprócz wspomnianych już wcześniej dwóch sesji - poświęconych Powstaniu Styczniowemu oraz kulturze janiszawickiej Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe zorganizowało w 2003 r. jeszcze dwie inne sesje.

Pierwsza z nich to : „Dzieje powiatu ostrołęckiego”, która odbyła się 13 czerwca 2003 r. w Lelisie. Wygłoszone zostały na niej cztery referaty : „Pradzieje ziem regionu ostrołęckiego i czasy piastowskie” - mgr Małgorzata Balcerzak, „Ostrołęckie w okresie międzywojennym” - dr Janusz Gołota, „Okupacja i powojenne dzieje powiatu” - mgr Jerzy Kijowski oraz „Reaktywowanie powiatu i lata 1999 - 2004” - dr Stanisław Kubel.

Referenci w interesujący sposób ukazali nie tylko jego kilkunastowieczną historię, ale również w referacie M. Balcerzak pradzieje tych ziem poczynając od najbardziej - dość zresztą licznych - śladów pobytu ludzi na tym terenie.

Warto też nadmienić, iż powiat ostrołęcki powstały w końcu XIV wieku (ostatnio poczynione ustalenia mówią o roku 1373) istniał w zasadzie nieprzerwanie przez niemal sześć wieków. Owe „w zasadzie” odnosi się do lat 1975 - 1998, kiedy nie było powiatu, ale „za to było województwo ostrołęckie”. Również obszar powiatu był generalnie biorąc niezmienny poza okresem Księstwa Warszawskiego, kiedy w jego skład weszły ziemie powiatu ostrowskiego i nurskiego.

Kolejna sesja Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego odbyła się 6 października 2003 r. w Zespole Szkół Zawodowych Nr 1 im. dr Józefa Psarskiego w Ostrołęce w 50. rocznicę Jego śmierci.

Na sesji wygłoszone zostały cztery referaty: mgr Barbara Kalinowska „Dr Józef Psarski jako działacz narodowy i społeczny (do 1918 r.)”, dr Janusz Gołota „Życie i działalność dr. Józefa Psarskiego w okresie międzywojennym”, mgr Jerzy Kijowski „Dokonania dr. Józefa Psarskiego w okresie okupacji i latach powojennych”, mgr Tadeusz Olszewski „Dr Józef Psarski - patron Zespołu Szkół Zawodowych Nr 1”.

Jak wykazali referenci dr Józef Psarski słusznie uznany został przez czy-

telników „Tygodnika Ostrołęckiego” za najwybitniejszego ostrołęczanina XX wieku. Żył on i działał na naszym terenie ponad pół wieku od końca XIX w. kiedy po ukończeniu studiów lekarskich rozpoczął pierwszą pracę zawodową w Myszyńcu, aż do śmierci w 1953 r. Przez ten okres czasu dr Psarski nie tylko prowadził praktykę lekarską, ale również prowadził szeroką działalność patriotyczną co zresztą „zaowocowało” jego kilkakrotną zsyłką na Sybir. W okresie międzywojnia Psarski działał w samorządzie terytorialnym, Związku Harcerstwa Polskiego, był inicjatorem utworzenia progimnazjum męskiego, a następnie Szkoły Rzemieślniczo - Przemysłowej. Okres okupacji to najpierw pobyt w hitlerowskim więzieniu, potem zaś aktywna działalność w szeregach Armii Krajowej jako szef sanitarny Obwodu i pełnomocnik rządu na powiat ostrołęcki. Po wojnie pierwszy starosta ostrołęcki potem zaś pierwszy kierownik Wydziału Zdrowia. A nade wszystko wielki społecznik zwany przez niektórych polskim Szweitzerem.

Gorąco zachęcamy naszych stałych czytelników i nowo pozyskanych do zapoznania się z zawartością XVII Zeszytów Naukowych - mając nadzieję, że każdy znajdzie w nich coś interesującego.

RADA REDAKCYJNA